

slovenska
filharmonija



FKK 3

abonma 2021/22

Jaka Mihelač

bariton



FILHARMONIČNI
KLASIČNI
KONCERTI

SMS 4 | **Abelard**

10. in 11. marec 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Toby Thatcher dirigent

Sorin Crudu oboa

Spored **Schreker** | **Strauss** | **Kopač**

VIP 4 | **Amor aeternum**

18. marec 2022 ob 19.30 (predkoncertni pogovor ob 18.30)

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor in instrumentalni ansambel

Slovenske filharmonije

Simon Krečič dirigent

Marta Močnik Pirc sopran (Historicus)

Theresa Plut sopran (Angelus)

David Jagodic tenor (Pilatus)

Jože Vidic bariton (Kristus)

Spored **Damijan Močnik**: Passio Anno Domini MMXXII

FKK 4 | **Simfonična sinteza**

31. marec in 1. april 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

David Niemann dirigent

Spored **Adamič** | **Wagner**, prir. **Maazel**

FKK

FKK 3

abonma 2021/22

Slovenski svetovljan

Spoštovano občinstvo,

obveščamo vas, da je pri tretjem abonmajskem koncertu FKK prišlo do spremembe solista. Namesto rogista Andreja Žusta bo nastopil baritonist Jaka Mihelač, ki bo poustvaril *Pet ljudskih pesmi za glas in orkester* skladatelja Uroša Kreka.

Hvala za razumevanje.

3. in 4. marec 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Douglas Boyd dirigent

Jaka Mihelač bariton

Miran Kolbl koncertni mojster



FILHARMONIČNI
KLASIČNI
KONCERTI



Benjamin Britten (1913–1976)

Variacije na temo Franka Bridgea, op. 10

Uvod in tema

Variacija 1: Adagio

Lento maestoso

Variacija 2: Koračnica

Variacija 3: Romanca

Allegretto grazioso

Variacija 4: Italijanska arija

Allegro brillante

Variacija 5: Klasični bourrée

Allegro e pesante

Variacija 6: Dunajski valček

Lento – Vivace

Variacija 7: Moto perpetuo

Allegro molto

Variacija 8: Žalna koračnica

Andante ritmico

Variacija 9: Spev

Lento

Variacija 10: Fuga in Finale

Allegro molto vivace – Lento e solenne

Uroš Krek (1922–2008)

Pet ljudskih pesmi za glas in orkester

Oj, gora ta Kaninova

Bežji ftiček

Kata Katalena

Tica vuga

Ivek se je ženil

Franz Schubert (1797–1828)

Simfonija št. 3 v D-duru, D 200

Adagio maestoso – Allegro con brio

Allegretto

Menuet: Vivace

Presto vivace

Koncert snema in neposredno prenaša program ARS – 3. program Radia Slovenija.

Ko je **Benjamin Britten** leta 1924 obiskal norwiški glasbeni festival, je na enem izmed koncertov slišal simfonično pesnitev *Morje* (1911) angleškega skladatelja, violinista in dirigenta Franka Bridgea (1879–1941). Skladba je bila prvo zares sodobnejše delo, ki je mladega Brittna popolnoma prevzelo; tri leta kasneje je Bridge postal njegov učitelj kompozicije. Najstnik je do tedaj napisal že vrsto skladb, ki so mentorja navdušile, in čeprav Bridge ni redno deloval kot učitelj – njegov slog poučevanja je bil nekonvencionalen, saj se zdi, da se je osredotočal na estetska vprašanja, ne pa na izčrpno tehnično usposabljanje –, je Brittnu zapovedal dve temeljni načeli, ki sta ostali z njim do konca življenja. Prvo načelo se dotika vprašanja avtentičnosti, Bridge je namreč od svojega učenca zahteval, da se »mora najti in ostati zvest temu, kar bo našel«, drugo načelo pa se navezuje na skrbno pozornost do dobre tehnike. Britten je visoko cenil njegove metode poučevanja in leta 1963 izjavil, da še vedno čuti, da ni dosegel tehničnih standardov, ki mu jih je postavil Bridge.

Mladi Britten je iz vsega, kar je bilo vseh njegovemu nenavadno izostrenemu posluhu, izoblikoval svojo glasbeno govorico. Na njegov harmonski jezik sta vplivala Alban Berg in Igor Stravinski in tudi drznejši britanski skladatelji tedanjega časa, zlasti Gustav Holst. Velik vtis nanj je naredila londonska produkcija *Lady Macbeth Mcenskega okraja* (1934) iz leta 1936, zato je prevzel tehniko grotesknega parodiranja Dmitrija Šostakoviča, navdih pa je črpal tudi iz operete, vodvila in popularne pesmi.

Svojemu učitelju se je poklonil z **Variacijami na temo Franka Bridgea, op. 10** (1937), ki so nastale po naročilu dirigenta Boyda Neela in so morda najuspešnejši rezultat izjemnega eklekticizma mladega skladatelja. Delo je



Mladi Benjamin Britten v družbi Franka Bridgea, okoli leta 1930

doživel velik uspeh na premieri na Salzburškem festivalu leta 1937 in skladatelju prineslo mednarodno pozornost, sočasni kritiki pa so predvsem izpostavljali njegovo »virtuoznost«, »briljantno iznajdljivost« in »osupljivo izvirne učinke«.

Variacije so nekakšen psihološki portret Brittnovega učitelja, vsaka izmed variacij na temo, ki je vzeta iz Bridgeeve *Idile za godalni kvartet, op. 6, št. 2* (1906), je namreč poklon posameznemu fragmentu mentorjeve osebnosti, kot jo je Britten razumel in doživljal, na primer *Adagio* predstavlja Bridgeevo poštenost, *Koračnica*



njegovo energijo, *Fuga* tehnične sposobnosti ipd., kar je Britten jasno zapisal na partituro, ki jo je podaril učitelju. Vsak stavek hkrati parodira določeno glasbeno obliko oziroma glasbeni slog, denimo četrta variacija (*Italijanska arija*), ki predstavlja Bridgeev humor, se zdi kot parodija Rossinijevih koloraturnih melodij. Zadnja in daleč najboljšežnejša variacija je pretresljivo popotovanje, na katerem Britten sprva plete citate iz najrazličnejših Bridgeevih del nad fugatnimi teksturami, nakar se prevesi v daljši mahlerijanski patos, ki skladbo tudi zaključuje. *Variacije* so teksturno bogata in osupljiva predstavitev zvočnih možnosti godalnega orkestra, s katerimi se je na mednarodni glasbeni zemljevid postavil eden najizvirnejših skladateljev 20. stoletja.

Svojevrstno umetniško pot je prehodil tudi slovenski skladatelj, pedagog in etnomuzikolog **Uroš Krek**, čigar opus obsega tako rekoč vse glasbene zasedbe. Komponiral je instrumentalna, vokalno-instrumentalna in vokalna dela, njegovo glasbeno ustvarjanje pa je poseglo tudi na področje dramske, scenske in filmske glasbe. Njegove skladateljske začetke je zaznamoval neoklasicizem, pozneje pa je izvirno združeval objektivizem neoklasicizma s subjektivizmom ekspresionizma, protipola, v kateri je zatem nepogrešljivo pritegnil ljudsko glasbeno ustvarjalnost. Krek se je izogibal vsakršni modnosti, saj je čutil, da glasba prihaja iz srca in ni proizvedena zgolj zato, da bi se ujemala s kakršnokoli stereotipno formulo, razvoj njegove glasbe pa je bil vedno evlucijski, torej iz predhodnih so organsko rasla nova dela. Kljub vsem tem kazalcem ostaja bistveni značaj njegove glasbe nenavadno neulovljiv. Krek se izkaže za samohodca,



Foto: arhiv SAZU

Uroš Krek

ki s svojim edinstvenim kompozicijskim jezikom ni obvladljiv s tipičnimi kategorijami, po katerih zgodovinarji z indukcijo razbirajo skupne slogovne poteze ustvarjalcev nekega časa, da bi jih lahko nato ustrezno »popredačkali«.

Manj znano ali sploh neznano je bilo njegovo dragoceno delo na etnomuzikološkem področju. Več let (1958–1967) je delal v Glasbenonarodopisnem inštitutu kot asistent za ljudsko glasbo, na terenu gradivo zapisoval, snemal z magnetofonom in filmsko kamero, posneto pa natančno, kritično in hitro transkribiral. Posnel je trinajst barvnih



etnoloških in etnomuzikoloških filmov, od katerih je šest ozvočenih s komentarji in glasbo. Njegove transkripcije ne vsebujejo samo not, temveč tudi številne opombe, analize, razmišljanja o glasbenem gradivu, načinu petja in ritmičnih posebnostih. Prepričan je bil, da mora glasbeni narodopisec imeti troje vrlin: biti mora zaljubljen v svoj poklic, preprost in naravno pristrčen v občevanju z ljudmi ter zelo radoveden. Vsekakor naj bi bila njegova prva naloga zbiranje ljudske glasbe na celotnem slovenskem etničnem območju.

In prav ob zbiranju ljudskega izročila je pri Kreku vzniknila želja po skladanju ljudskih pesmi za koncertni oder. »Lepota preprostih pesmi, teh drobnih muzikalnih mojstrovin, mi je odprla nove poglede v neki svojski svet, ob njej se je sprožila vzmet lastne fantazije, ki naj bi dala pesmim za koncertno uporabo prepričevalen izraz, ustrezno obliko, ne da bi se oddaljila od spontane ljudske invencije in od avtentičnosti tal, iz katerih je pesem izrasla.«

Pet ljudskih pesmi za glas in orkester je priredba režijanske (*Oj, gora ta Kaninova*), dveh prekmurskih (*Bežji, ftiček* in *Kata Katalena*) in dveh medžimurskih (*Tica vuga, lvek se je ženil*) pesmi. Krek je prvotno delo (*Tri pesmi na ljudsko izročilo za srednji glas in klavir*) iz leta 1986 razširil še z dvema pesmima in orkestrsko partituro (2000). Z uporabo modalnosti, razširjene harmonije in domiselne orkestracije je osebno razgrnil neposrednost ljudskega izročila, poudaril žilave in raznotere ritme, z zvočno preobleko pa podkrepil kontekst, iz katerega je izviral posamezna pesem. Vsebinsko nas popeljejo od lepote mladosti (*Oj, gora ta Kaninova*), pritajenega ljubosumja zapuščenega dekleta (*Bežji, ftiček*), težke usode žene (*Kata Katalena*), srečanja lovca in ptice (*Tica vuga*) do neizprososti ljubezni (*lvek se je ženil*).

Mladostno ustvarjanje **Franza Schuberta** je bilo obetavno, a nič kaj spektakularno. Dunajčanov zgodnji glasbeni slog v veliki meri spominja na mešanico glasbenih govoric Haydna, Mozarta in Rossinija ter se bistveno ne razlikuje od številnih drugih avstrijskih skladateljev s preloma stoletja. Ko pa je nastopila jesen leta 1814, je še nepolnoleten skladatelj izbruhnil v tok ustvarjalnosti, ki je v zgodovini zahodne glasbe tako rekoč brez para. V t. i. »čudežnih letih« je Schubert, ki se je v tem času še šolal pri Antoniu Salieriju in si hkrati tudi sam kruh služil kot učitelj, napisal čez dvesto del v najrazličnejših glasbenih oblikah, med drugim štiri spevoigre, dve maši, dve simfoniji in skoraj sto petdeset pesmi na besedila nemških pesnikov, s katerimi je utrdil žanr nemškega samospeva ter mu stopnjeval kompleksnost in dramatično napetost.

V dobi Beethovna in Rossinija se je vsak skladatelj želel uveljaviti vsaj v enem velikem žanru: v operi ali simfoniji. Schubert je čutil potrebo, da se poleg samospevov, klavirskih in komornih del tudi sam preizkusi na polju simfonične ustvarjalnosti. Njegov najvišji umetniški smoter je bil napisati »veliko simfonijo«, ki bi lahko nadaljevala nemško simfonično tradicijo. Vendar se zdi, da Schubertov krog s svojimi pesniki, dramatikami, slikarji in filozofi ni kazal nikakršnega zanimanja za simfonično ustvarjalnost, zato tudi nobena njegova simfonija ni bila izvedena na javnem koncertu v času njegovega življenja. Prav nič ni nenavadno, da je tudi **Simfonija št. 3 v D-duru, D 200** (1815), ki je nastala v omenjenem plodovitem obdobju, ostala tako rekoč pozabljena v predalu še vrsto let po skladateljevi smrti in posledično neznana širši javnosti vse do leta 1884, ko je izšla prva celostna izdaja kataloga Schubertovih del.



Franz Schubert, Wilhelm August Rieder, 1875

Schubert se je sprva lotil simfoničnega ustvarjanja pazljivo in po ustaljenih okvirih, zato v zgodnjih delih ni takšnih inovacij in individualne note, kot ju najdemo v sočasnih samospevih, pri katerih si je dovolil bistveno več eksperimentiranja. *Tretja simfonija* je najkrajša izmed dokončanih in kaže vpliv tako Haydna, predvsem v kontemplativnem počasnem uvodu prvega stavka, kot tudi Rossinija v energičnem ter igrivem finalu, polnem dinamičnih kontrastov in stopnjevanja motivov. Kljub zavezanosti simfonični tradiciji delo že vsebuje nekatere nastavke Schubertove poznejše glasbene govorice, denimo v obliki skladateljevih

karakterističnih nenadnih modulacij in izrazito spevnih melodij. Simfonija je brez pravega počasnega stavka, tega nadomešča nežneje orkestriran tridelni *Allegretto*. Zanimivo je, da tudi *Menuet* ni povsem »pravi«, saj je Schubert namesto klasičnega tria vstavil *Ländler*, ljudski ples, ki ga je prav tako uporabljal Gustav Mahler v svojih plesnih stavkih. Zdi se, da je simfonija izraz tako starega kot novega, med njeno navidezno brezskrbno in mladostno živahnostjo pa je mogoče hipno zaslediti resnejše motive, ki prežemajo skladateljeve pozne simfonije, s katerimi se je Schubert približal svojemu idealu »velike simfonije«.

Jan Prepadnik



Foto: Jean-Baptiste Millot

Douglas Boyd

Britanski dirigent **Douglas Boyd** je bil rojen v Glasgowu na Škotskem. Oboje je sprva študiral na londonski Kraljevi akademiji za glasbo pri Janet Craxton in s študijem nadaljeval pri Mauriceu Bourgueju v Parizu. Je ustanovni član Komornega orkestra Evrope (COE) in bil med letoma 1981 in 2002 njegov prvi oboist. Leta 2001 je postal glasbeni direktor zasedbe Manchester Camerata in kot glavni gostujoči dirigent vodil tudi komorni orkester City of London Sinfonia.

Med letoma 2009 in 2015 je deloval kot šef dirigent Glasbenega kolegija Wintherthur v Švici, zunaj Velike Britanije pa daljše obdobje še kot gostujoči dirigent Simfoničnega orkestra v Koloradu, umetniški vodja Komornega orkestra Saint Paul iz Minnesote in šef dirigent Komornega orkestra Pariza (Orchestre de

Chambre de Paris). Za glasbene zasluge je leta 2020 prejel prestižno medaljo mesta Pariz (Grand Vermeil Médaille de la Ville de Paris).

V zadnjih letih je med drugim dirigiral vsem orkestrom BBC, Kraljevemu škotskemu nacionalnemu orkestru, Orkestru Philharmonia iz Londona, Škotskemu komornemu orkestru, London Mozart Players, Simfoničnemu orkestru mesta Birmingham, Simfoničnemu orkestru iz Bournemoutha in orkestru Royal Northern Sinfonia. Sodeloval je še z Bergensko filharmonijo, Simfoničnim orkestrom Basel, Finskim radijskim simfoničnim orkestrom, Lyonskim nacionalnim orkestrom, Orkestrom Tonhalle iz Züricha, Budimpeškimi festivalskim orkestrom, Orkestrom Mozarteuma iz Salzburga, Orkestrom Gürzenich iz Kölna, Münchenskim komornim orkestrom in Komorno akademijo Potsdam. Dirigiral je tudi Sydneyjskemu in Melbournskemu simfoničnemu orkestru ter Filharmoničnemu orkestru iz Nagoje. Redno dirigira orkestrom po Združenih državah Amerike in Kanadi. Sodeloval je z ansambli različnih glasbenih prizorišč, med njimi so Opera Garsington, operna hiša Glyndebourne, Züriška opera, Opera North, Royal Shakespeare Company, Rambert idr.

V letošnji sezoni je med drugim s Komorno akademijo Potsdam uprizoril Brittnovo opero *Onečaščenje Lukrecije*, za Opero Garsington pa bo dirigiral Dvořákovo *Rusalko*.

Njegova obsežna diskografija vključuje posnetke vseh Beethovnovih simfonij z zasedbo Manchester Camerata in Schubertove simfonije s Komornim orkestrom Saint Paul. S Komornim orkestrom Pariza je posnel simfonije Josepha Haydna, za založbo Erato pa je z violončelistom Gautierjem Capuçonom sodeloval še pri albumu *Intuition*.



Foto: osebni arhiv

Jaka Mihelač

Jaka Mihelač je študiral petje v razredu Matjaža Robavsca na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Svojo prvo pevsko izobrazbo je pridobil na Konservatoriju za glasbo in balet Ljubljana v razredu Edite Garčević Koželj.

V sezoni 2019/20 se je pridružil solističnemu ansamblu berlinske Državne opere Unter den Linden (Pod lipami) in kot njegov član v mnogih različnih produkcijah sodeloval z dirigenti, kot so Daniel Barenboim, Zubin Mehta, Antonio Pappano, Massimo Zanetti, Alexander Soddy in Thomas Guggeis.

Je prejemnik številnih nagrad na državnih in mednarodnih tekmovanjih (Škerjančeva nagrada Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana, Prešernova nagrada Univerze v Ljubljani, posebni nagradi Kraljevega gledališča Madrid in agencije LG Management na tekmovanju Francisco Viñas v Barceloni, nagrada Wil Keune za najobetavnejšega pevca na tekmovanju Hans Gabor Belvedere).

Leta 2017 je z velikim uspehom nastopil v scenski postavitvi *Carmine Burane* Carla Orffa v produkciji Cristopha Hagla v Berlinu. V isti produkciji je nastopil tudi na odru dvorane Meistersingerhalle v Nürnbergu ter v Gledališču princa regenta in na koncertnem prizorišču Brunnenhof palače Residenz v Münchnu. Leta 2019 je z vlogo Valentina debitiral v operi *Faust* Charlesa Gounoda v SNG Opera in balet Maribor.

Kot solist je nastopal z Orkestrom Berlinske državne kapele, Orkestrom Velikega gledališča Liceu Barcelona, Orkestrom Kraljevega gledališča Madrid, rezidenčnim Orkestrom Koncertne hiše Berlin, orkestrom Prometheus Ensemble Berlin, Orkestrom Radiotelevizije Srbije, Brandenburškim državnim orkestrom in vodilnimi domačimi orkestri.

Uroš Krek

Pet ljudskih pesmi za glas in orkester

Oj, gora ta Kaninova

Ljudska iz Rezije

Oj, gora ta Kaninova,
kako je strma visoka,
la-la, li-la-li-la,
kako je strma visoka.

Ko sem prišla tja gor na vrh,
so ptičice še snivale,
la-la, li-le-li-la,
so ptičice še snivale.

Pogledala sem naokrog:
povsod le skala in pa rob.
La-la, li-le-li-la,
povsod le skala in pa rob.

Pogledala sem proti dnu,
povsod le voda in pa prod.
La-la, li-le-li-la,
povsod le voda in pa prod.

Bežji, ftiček

Ljudska iz Prekmurja

Bežji, ftiček, če moreš,
nêsi mi te glaséta
pa daj mojme lüblênome,
naj ne joče za mêno.

Oj, rožmarin zeleni,
to je lübezen moja.
Oj, ti zeleni rožmarin,
to je lübezen moja.

Šipkovi grm se klanja,
od lüblenja obimlenja.
Lêjpi je moj lübleni,
lêjpa sem jaz.



Kata Katalena

Ljudska iz Prekmurja

Kata, Katalena
daleč moža vzela,
črnoga Vogrina
prek sivoga morja.

Vsikdar v noč odišo,
vsikdar v noč prišo,
drugo nej prineso
ko mrtvečko glavo.

Kata, Katalena,
poznaš toto glavo?
»Kaj bi nej poznala
mojga oča?«

Kata, Katalena,
če boš se jokala,
če boš se jokala,
glavo ti odsekam.

Z ustami smejala,
v srcu pa jokala,
v srcu pa jokala
'no dušico dala.

Kata, Katalena
daleč moža vzela
prek sivoga morja.



Tica vuga

Ljudska iz Medžimurja

Tica vuga lepo peva
na kraj loga zelenoga,
na kraj loga zelenoga.

Kraj šumice ozka steza,
po njej šéće mladi jogar,
po njej šéće mladi jogar,
mladi jogar, dobar puškar.

Naj me jogar ti streljati.
Naj me jogar ti streljati,
jaz ti hočem nauk dati,
kak se moraš oženiti.

Ne zemi si srednju dobu.
Srednja doba malo ima.
Ne zemi si staru dobu,
ne zemi si staru dobu,
stara doba, smrt gotova,
stara doba, smrt gotova.

Već si uzemi devojčicu,
već si uzmi devojčicu,
pak jo brni po svoj volji,
pak jo brni po svoj volji.

Tica vuga lepo peva
na kraj loga zelenoga.
Z vehom stepla odletela,
z vehom stepla odletela.

Ivek se je ženil

Ljudska iz Medžimurja

Ivek je bil mali,
služit smo ga dali.
Kad pak je dorastel,
dimo smo ga zvali.

Hodi, Ivek dimo,
bumo te ženili.
Majka ti zeberala
Ciganku devojku.

Ivek s pleći skreće,
da Ciganku neće,
Ivek s pleći skreće,
da Ciganku neće.

Hodi Ivek dimo,
bumo te ženili.
Majka ti zeberala
Madjarku devojku.

Ivek s pleći skreće,
da Madjarku neće,
Ivek s pleći skreće,
da Madjarku neće.

Hodi Ivek dimo,
bumo te ženili.
Majka ti zeberala
Medjimurku mladu.

Ivek s pleći skreće,
Medjimurku oće,
Ivek s pleći skreće,
Medjimurku oće.



Slovenska filharmonija – Academia philharmonicorum



@slofilharmonija

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **info@filharmonija.si**.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 3
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor in umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Gregor Klančič
Avtor spremne besede: Jan Prepadnik
Jezikovni pregled: Ana Kodelja
Oblikovanje: Sliced
Prelom: Vlado Trifkovič

Ljubljana, marec 2022

Redakcija koncertnega lista je bila končana 28. februarja 2022.

ISSN 2350-5117



V sodelovanju s programom ARS – 3. programom Radia Slovenija.



Medijski pokrovitelj:



Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
F +386 1 2410 900
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije.
Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.